

Rajmund ONDRUŠ SJ

1929 – 2011

Rajmund Ondruš vo svojej knihe: „**V teba Pane som dúfal**“ o svojom príchode na svet zaznamenal. „Narodil som sa pravdepodobne v noci z 12. na 13. marca 1929. Keďže vtedy bola mimoriadna zima, moje narodenie ohlásili na notárskom úrade až po niekoľkých dňoch. Do štátnej matriky uviedli dátum 15. marca.“ Jeho otec (taktiež) Rajmund pracoval ako železničiar a mama sa v domácnosti starala o 5 ďalších Rajmundových súrodencov. Po skončení ľudovej školy začal ako 10 ročný štúdiá na jezuitskom gymnáziu na Velehrade. Na nemeckého protektora Heydricha boli v máji 1942 v Čechách spáchaný atentát a dôsledkom toho boli uzavreté školy. Medzi nimi aj velehradské gymnázium. Riešenie ako neprerušit študijnú formáciu sa v rodine Ondrušových našlo v tom, že v školskom roku 1942/43, pokračoval 13 ročný Rajmund v štúdiách na Biskupskom gymnáziu v Trnave a v nasledujúcom roku na štúdiách v Piešťanoch. V Piešťanoch štúdiá aj ukončil a prihlásil sa do rehole. Po examinácii bol prijatý a 30. júla 1947 začína dvojročnú formáciu v Ružomberku.

Aj keď sa napätie medzi Cirkvou a štátom od roku 1948 začalo zväčšovať, Rajmunda vysielajú predstavení v septembri 1949 s niekoľkými spolubratmi na štúdiá filozofie do Děčína. Atmosféru českého jezuitského prostredia vážne narušilo marci 1950 zatknutie pražského provinciála Františka Šilhana a pátrov Adolfa Kajpra a Františka Mikuláška, ktorých za velezradu totalitný režim odsúdil na vysoké tresty (od 9 do 25 rokov). O necelý mesiac prekvapenie čakalo aj študentov filozofie v Děčíne. Štátna polícia ich 14. marca 1950 vyťahovala z rehoľného domu a odviezla do Bohosudova. Tradičná rehoľná formácia skončila. Tá, netradičná mala extrémnejšie nároky. Mladých jezuitov, ktorí ešte nemali 18 rokov prepustili za pár dní domov. Tých starších – medzi ktorými bol mladý Rajmund, ale aj neskorší biskup Dominik Kařata a páter Alojz Dlugi – odvedli začiatkom septembra 1950 na vojenskú službu do pomocných technických práporov. Nasledujúce tri roky strávili v Komárne, Podbořanoch, v Hájnikoch a na Fončorde pri Banskej Bystrici, najmä pri stavebných prácach. Po Vianociach 1953 končia Pracovné technické prápory. Rehoľníci odchádzajú do civilu. Rajmund spolu so spolubratom Alojzom Dlugim si našli nové zamestnanie v Malackách v podniku Stavindustria. V októbri 1954 Rajmund zmenil prácu a nastúpil na Hygienicko-epidemiologickú stanicu v Skalici. Bola to zdravotnícka služba spojená s administratívou Okresného národného výboru, ktorá pomáhala ohrozeným, alebo postihnutým ľuďom. Rajmundov priateľ jezuita Alojz Dlugi si našiel prácu v Hodoníne, a tak sa ich cesty na čas rozišli. V Skalickej nemocnici sa častejšie Rajmund stretával s jezuitom Jánom Buchtom, ktorý mal TBC a liečil sa v domácom prostredí.

V jeseni 1959 začala séria súdnych procesov s jezuitmi. V stredu, 20. januára 1960, odvedli z práce aj Rajmunda. V Bratislave na ulici Februárového víťazstva sa neočakávané ocitol v niekoľkomesačnej väzbe. Na konci vyšetrovania sa dozvedel, že patrí do päťčlennej skupiny Ján Korec a spol. (Emil Krapka, Ľudovít Buček, Karol Ďurček, Rajmund

Ondruš), ktorú čakal súd. Vo väzbe sa dozvedel že Ján Korec je vysvätený biskup. Vyšetovanie a súd so skupinou sa neprirodzene naťahoval. Nesmel skončiť skôr ako 9. mája, lebo na ten deň sa pripravovala široká amnestia pre politických väzňov. Súd po amnestii vyniesol 21. mája 1960 rozsudok, podľa ktorého Rajmund bol odsúdený na 3 roky väzenia a tajný biskup Ján Korec na 12 rokov odňatia slobody. Po mesiaci spoločnej väzby na Pankráci v Prahe bol Rajmund prevezený do Rtyne v Podkrkonoší na Tmavý dul, kde väzni ťažili čierne uhlie. V októbri 1960 bol znova prevezený, a to do obávanej väznice vo Valdiciach. V bývalom kartuziánskom kláštore boli uväznené známe osobnosti slovenského i českého náboženského života: Ladislav Hanus, Ján Dieška, Josef Zvěřina, Ján Bárta, Ján Chryzostom Korec, Karel Otčenášek. Aj ťažké podmienky života dokázali zblížiť ľudí tak, že sa cítili ako bratia. V máji 1962 bola opäť vyhasená amnestia. Vo Valdickej väznici sa amnestia vzťahovala na vyše 300 väzňov. Dňa 12. mája 1962 bol prepustený aj Rajmund Ondruš. Doma, na Záhorí sa zamestnal v Pozemných stavbách v Skalici. V marci 1966 zmenil zamestnanie a nastúpil do Výskumného ústavu kukurice v Trnave ako robotník. V lete pracoval na poli. V zime zase pracoval v kancelárii, pri štatistickom vyhodnocovaní výskumov z leta. V roku 1967 Rajmund urobil pokus o vstup do kňazského seminára v Litoměřiciach, ale totalitné pomery mu nedovolili realizovať cestu ku kňazstvu týmto spôsobom.

Prišiel rok 1968 a príchod spojeneckých vojsk do Československa, ktoré zastavili reformný proces. Páter provinciál Ján Srna v rozhovore s Rajmundom mu odporučil vycestovať do zahraničia a ukončiť teologické štúdiá. Rajmund si vybavil potrebné doklady a vycestoval do Rakúska. Predstavení rakúskej jezuitskej provincie vo Viedni súhlasili s jeho pobytom v Innsbruckom kolégiu i so štúdiom na innsbruckej teologickej fakulte. Páter Félix Litva, provinciál slovenských jezuitov v zahraničí, prijal Rajmunda do slovenskej jezuitskej komunity v zahraničí. V Innsbrucku sa komunita rozšírila o viacerých jezuitov, ktorí tam prišli z Československa na štúdiá. Po absolvovaní potrebných skúšok Rajmund prijal kňazskú vysviacku 6. decembra 1969. V Rakúsku získal aj štátne občianstvo a v júli 1971 aj univerzitný diplom o absolvovaných štúdiách. Nová misia ho čakala v Ríme. Pripravil sa na ňu tretou probáciou v Messine, ktorú pod vedením pátra Ledrusa zakončil v lete 1972. Vtedy už býval v Ríme a nepravidelne vypomáhal vo Vatikánskom rozhlase. Po intenzívnejšom vstupe do mediálneho apoštolátu bol v 1974 vymenovaný za vedúceho slovenskej sekcie Vatikánskeho rozhlasu. Zároveň bol zaradený do mediálnej komunity pôsobiacej v Dome spisovateľov (Casa scrittore). Generálny predstavený jezuitskej rehole P. Pedro Arrupe prijal 2. februára 1975 v Ríme Rajmundové slávnostné sľuby. Po 4 rokoch práce v rozhlasovom médiu sa mu zhoršil aj hlasový prejav a krátko pred Vianocami 22. decembra 1978 odchádza z Ríma do Kanady.

Slovenskí jezuiti v Kanade žili v meste Cambridge, neďaleko Toronta, kde sa starali o slovenských exulantov. Na prehĺbenie duchovného života vydávali časopisy Posol a Echo duchovného prúdenia. Rajmund si našiel nové poslanie v redakcii spomínaných časopisov. Ako redaktor pre Echo pracoval v rokoch 1979 – 1985. Po odchode pátra Štefana Senčíka do Ríma v roku 1985, prevzal aj celú redakciu Posla. Od roku 1981 začína po

častiach vydávať aj životopisy svätých, ktoré vydával spracovaním zahraničných materiálov. Do roku 1992 vyjdú v päťväzkovom diele: "Dosiahli svoj cieľ". Publikácia dosiahla aj viac vydaní – v Kanade i na Slovensku – vo vydavateľstvách Tatran a Dobrá kniha. Po zmene politických pomerov jezuitom bolo umožnené sa vrátiť aj na Slovensko. Redakciu časopisu Posol prevzal už na Slovensku P. Milan Hromník a redakciu časopisu Viera a života viedol v Trnave P. Vojtech Mikula. V polovici júna 1991 sa cez krátku zastávku v Ríme dostáva Rajmund na Slovensko. Vo svojom rodisku mohol po rokoch od vysviacky sláviť 23. júna 1991 svoju prímichnú sv. omšu. V polovici júla 1991 sa Rajmund ešte vrátil do Kanady, aby dokončil rozpracované knižné vydania. Po demontovaní tlačiarne v Cambridge, vydavateľstvo Dobrá kniha prichádza v júni 1992 – spolu aj s Rajmundom Ondrušom definitívne na Slovensko, do Trnavy. V septembri 1992 zomrel páter Vojtech Mikula, ktorý viedol redakciu časopisu Viera a život. Na uprázdnené redaktorské miesto nastúpil skúsený P. Rajmund Ondruš. Redakciu periodika viedol až do roku 1995 kedy ju prevzal P. Igor Vajda. Po novom roku 1993 sa Rajmund presťahoval do Bratislavy. Tu chcel jeho spoľahlivé služby využiť v úlohe sócia, provinciál P. Emil Váni. V Bratislave mu pribudlo mnoho prekladateľskej práce, najmä z úradných rehoľných dokumentov. Medzi také patria *Dokumenty 34. Generálnej kongregácie (1995) Doplnujúce normy k Stanovám Spoločnosti Ježišovej*. Službu sócia robil až do júna 1997, kedy sa opäť presťahoval do Trnavy. V Trnave sa opäť stal spolupracovníkom vydavateľstva Dobrá kniha a vyhľadávaným svedníkom viacerých rehoľných komunít rehoľných sestier. Po smrti P. Igora Vajdu opäť prevzal na dva roky redigovanie časopisu Viera a život (2005-2007). Rajmund počas svojho pobytu na Slovensku mohol pre vydavateľstvo Dobrá kniha ponúknuť životopisnú publikáciu o sv. Ignáci Rytier a reformátor (1991). Ku kanonizácii Košických mučeníkov, ktorých mienil pápež Ján Pavol II. svätorečiť v Košiciach, pripravil do tlače publikáciu o rehoľnom svedectve s názvom *Košickí mučeníci* (1994). Neskôr zozbieral životopisy ďalších svätých z rehole jezuitov a knižne vyšla jeho publikácia pod názvom: *Svätí a blahoslavení jezuitskej rehole* (2002). História slovenských jezuitov v Kanade priblížil v knihe *Slovenskí jezuiti v Kanade* z roku 2006. Zostavil knižné publikácie svedectiev významných slovenských jezuitov: pátra Ľudovíta Eiselleho (*Svedok a služobník generácií – P. Ľudovít Eiselle SJ*) (2000) a Vendelína Javorku (*„Z Černovej do Žiliny cez Rím, Šanghaj a gulag“*) (2008). K ním pridal aj svoju autobiografickú publikáciu: *„V teba Pane som dúfal...“* (2009). Časom Rajmundovi pribúdalo viacero zdravotných obmedzení. V januári 2011 sa P. Rajmund Ondruš zotavoval v Senioráte Spoločnosti Ježišovej v Ivanke pri Dunaji. Začiatkom apríla 2011 ale musel byť hospitalizovaný so zápalom pľúc v Ružinovskej nemocnici v Bratislave. Tu si ho Pán Života, ktorému po celý život verne slúžil, povolal dňa 10. apríla 2011 vo veku 82 rokov. Rajmund Ondruš pracoval na poznaní identity jezuitskej spirituality a vyoral hlbokú brázdnu na tomto poli pre budúce jezuitské generácie.

Nech ho Pán oslávi za jeho rehoľné svedectvo.

(16. marca 2024 Milan Hudaček SJ)